

Vergaderjaar 2022–2023

29 279

Rechtsstaat en Rechtsorde

Nr. 756

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 december 2022

Aanleiding

Ik heb toegezegd om u dit jaar nader te informeren over de uitvoering van de werkagenda «Strafrechtketen LVB-proof», die als doel heeft de recidive en het slachtofferschap bij mensen met een licht verstandelijke beperking (hierna: LVB) te verminderen/voorkomen en de instroom van deze mensen binnen de (jeugd)strafrechtketen te verkleinen. Middels deze brief doe ik deze toezegging gestand.¹ Daarnaast heeft onderzoeksbureau Significant Public onlangs het gebruik van het screeningsinstrument SCIL² geëvalueerd. Hierbij bied ik uw Kamer het evaluatieonderzoek aan vergezeld van mijn beleidsreactie.

Evaluatie SCIL

Belangrijkste bevindingen

De SCIL wordt toegepast door de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK), Halt, Dienst Justitiële Inrichtingen (hierna: DJI) en de drie Reclasseringsorganisaties (hierna: 3RO). Onderzoeksbureau Significant Public heeft de SCIL geëvalueerd en daarbij gekeken in welke mate de SCIL wordt toegepast, wat hierbij de werkzame elementen zijn en welke knelpunten hierbij worden ervaren.

De evaluatie laat zien dat er bij bovengenoemde organisaties veel aandacht is (geweest) voor LVB en het toepassen van de SCIL. De SCIL wordt nog niet structureel toegepast. De organisaties geven aan dat hier verschillende redenen voor kunnen zijn, zoals een laag concentratiever-

¹ Kamerstuk 29 279, nr. 658.

² De Screener voor intelligentie en licht verstandelijke beperking (SCIL) is een instrument waarmee snel kan worden gescreend op een mogelijke licht verstandelijke beperking (LVB), op basis van de intelligentie. De SCIL is (slechts) een screeningsinstrument die een diagnose LVB kan voorspellen, voor de daadwerkelijke diagnose is nader diagnostisch onderzoek nodig.

mogen bij de doelgroep en tijdsgebrek bij de professional. Verder beschikken 3RO, Halt en RvdK over duidelijke richtlijnen voor het gebruik van de SCIL, bij DJI ontbreken dergelijke richtlijnen. Het merendeel van de professionals voelt zich na de gevolgde scholing voldoende bekwaam om de SCIL toe te passen. Daarnaast laat de evaluatie zien dat veel professionals de SCIL niet gebruiksvriendelijk vinden voor anderstaligen en dat deze niet altijd goed aansluit bij de leefwereld van de cliënt. Tot slot komt naar voren dat de uitkomst van de SCIL niet automatisch met andere ketenpartners wordt gedeeld, vanwege de ervaren beperkte ruimte in privacywetgeving.

Significant Public doet een aantal aanbevelingen, die als doel hebben om de SCIL vaker toe te passen:

- Ontwikkel in de organisatie duidelijke richtlijnen voor het toepassen van de SCIL
- De (richtlijnen) SCIL opnieuw en blijvend onder de aandacht brengen
- Ontwikkel een richtlijn hoe de cliënt geïnformeerd wordt over de toepassing van de SCIL en de uitkomsten van de SCIL
- Bied de digitale versie van de SCIL aan professionals aan
- Onderzoek of het mogelijk is om de SCIL te laten actualiseren of door te ontwikkelen

Beleidsreactie

Een passende aanpak van mensen met een LVB in de (jeugd)strafrechtketen begint bij een goede signalering. Ik vind het daarom belangrijk dat de SCIL vaker wordt toegepast dan nu gebeurt, en dat ketenpartners zich bewust zijn van de wettelijke mogelijkheden om de uitslag ervan met elkaar te delen. In dit onderzoek worden een aantal concrete aanbevelingen gedaan om dit mogelijk te maken. De ketenpartners (3RO, RvdK, DJI en Halt) zullen met deze aanbevelingen aan de slag gaan. De opvolging van de aanbevelingen zal door de landelijke werkgroep Strafrechtketen LVB-proof gemonitord worden. Daarnaast zal ik in gesprek gaan met de ontwikkelaars van de SCIL om te bezien of het mogelijk is om dit instrument door te ontwikkelen.

Stand van zaken werkagenda

In 2017 zijn de (jeugd)strafrechtketenpartners samen met het Ministerie van Justitie en Veiligheid een landelijke werkgroep gestart om aandacht voor mensen met een LVB in het reguliere werk in te bedden. Hiervoor hebben zij gezamenlijk een verbeterplan en een werkagenda 2020/2021 opgesteld («Strafrechtketen LVB-proof»). De agenda beschrijft vijf doelen waarmee de omgang met LVB-problematiek in de (jeugd)strafrechtketen kan worden verbeterd: op peil brengen van de kennis over LVB bij professionals, betere samenwerking met het zorg en sociaal domein, betere signalering van een LVB en deze vaker met andere ketenpartners delen, het aanpassen van de communicatie op de doelgroep en een passend handelingsperspectief voor professionals. Het inzetten op deze onderwerpen draagt naar verwachting bij aan het terugdringen van zowel de recidive als het slachtofferschap onder deze groep. Dit is nodig omdat jongeren en volwassenen met LVB oververtegenwoordigd zijn in de (jeugd)strafrechtketen.

Dit jaar is deze werkagenda verlengd tot en met 2024, omdat de (jeugd) strafrechtketen nog niet volledig is toegerust op mensen met een LVB. Een LVB wordt nog niet structureel gesignaleerd en binnen de keten gedeeld, zo blijkt uit bovengenoemde evaluatie. Dit leidt ertoe dat er niet altijd rekening wordt gehouden met een (eventuele) LVB, bijvoorbeeld bij de advisering of behandeling. Daarnaast heeft de coronapandemie voor

vertraging van de uitvoering van de werkagenda gezorgd, omdat geplande activiteiten zoals trainingen en bijeenkomsten niet altijd door konden gaan. Ik beschrijf hieronder per ketenpartner op hoofdlijnen welke resultaten in de afgelopen periode zijn geboekt.

Politie

In de basisopleiding van de politie is aandacht voor kwetsbaarheid bij verdachten, waaronder het hebben van een LVB. Brieven en brochures van de politie worden geschreven op taalniveau B1³.

RvdK

Bij de RvdK worden professionals getraind in het signaleren van LVB en het adviseren van passende interventies door middel van een e-learning LVB en een training LVB in strafzaken. Ook zet RvdK Virtual Reality-simulaties (hierna: VR) in om raadsonderzoekers bewuster te maken van LVB-problematiek. Waar nodig voor een passende aanpak wordt informatie over een (indicatie van) LVB gedeeld met ketenpartners. Verder is alle communicatie op de LVB-doelgroep afgestemd: zo wordt bij het raadsrapport dat naar de jongere verdachte en ouder(s) gaat ook een oplegger met een samenvatting in begrijpelijke taal meegestuurd.

3RO

3RO beschikt over verschillende LVB-opleidingen, zoals een e-module over de SCIL, een e-module over LVB en de training «in gesprek met je LVB cliënt». Verder beschikt de reclassering over landelijke en regionale kenniskringen, waarin kennis over LVB actief wordt verspreid. Waar mogelijk wordt informatie over een (vermoeden van) LVB met ketenpartners gedeeld. De reclassering beschikt over richtlijnen en kaders ten aanzien van het reclasseren van cliënten met een LVB. De communicatie van de reclassering is herschreven op taalniveau B1.

Openbaar Ministerie en Rechtspraak

Bij het Openbaar Ministerie (hierna: OM) en de Rechtspraak zijn diverse activiteiten georganiseerd om de bewustwording over LVB te vergroten, zoals kennislunches en VR-simulaties. Ook heeft het OM een landelijke kenniswebsite over LVB. Daarnaast zijn er handreikingen ontwikkeld over herkenning en erkenning van een LVB en een passende bejegening van mensen met een LVB. De handreikingen zijn op diverse momenten onder de aandacht gebracht bij de gerechten en parketten. Bij elke nieuwe lichter van Officieren van Justitie in opleiding worden de handreikingen ook actief onder de aandacht gebracht. Op onderwijsvlak is bij het SSR, het opleidingsinstituut voor de rechterlijke organisatie, een e-learning module beschikbaar over kenmerken en omgang met LVB-problematiek, die gevolgd kan worden door de Rechtspraak en het OM.

Halt

Bij Halt maakt LVB onderdeel uit van de basisopleiding en zittend personeel is geschoold op (het signalen van een) LVB. Wanneer de SCIL wordt afgenomen, kunnen de uitkomsten op de ZSM-tafel met ketenpartners worden gedeeld. Verder is de Halt-folder herschreven op taalniveau B1 en wordt er bij leeropdrachten meer gebruik gemaakt van

³ B1 is één van de zes taalniveaus. Het taalniveau zegt iets over hoe goed met een tekst begrijpt. Met een tekst op taalniveau B1 wordt 80% van de Nederlanders bereikt, want de meeste Nederlanders hebben taalniveau B1.

(audio)visuele tools. Er zijn richtlijnen ontwikkeld hoe te handelen nadat LVB is gesignaleerd.

DJI

Bij DJI maakt LVB onderdeel uit van de basisopleiding. Ook zijn verschillende e-modules over (omgang met justitiabelen met een) LVB ontwikkeld. De SCIL is voor medewerkers beschikbaar en kan worden afgenomen wanneer dat nodig wordt geacht.

William Schrikker Stichting Jeugdbescherming en Jeugdreclassering

De William Schrikker Stichting Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (hierna: WSSJB&JR) is de jeugdreclasseringspecialist in het werken met jongeren met een LVB en voorziet in een landelijke dekking. De werkwijze van WSSJB&JR is verregaand toegerust op jongeren met een LVB, en nieuwe medewerkers volgen een speciaal inwerkprogramma op kennis van LVB. Veel personeel is afkomstig uit de gehandicaptenzorg. Zij bieden ook consultatie en advies op LVB aan ketenpartners aan, participeren op projecten voor deze doelgroep en geven trainingen aan ketenpartners op het werken met LVB. De WSSJB&JR heeft tevens een expertise centrum Expect Jeugd wat een bijdrage levert aan methodiek ontwikkeling ten behoeve van jongeren met een LVB.

Het vervolg

Ik heb waardering voor de inspanningen van de professionals binnen de (jeugd)strafrechtketen, ook op dit terrein. Met hen ben ik van mening dat aandacht voor deze groep van belang is om de effectiviteit van hun werk te vergroten. Ik zal uw Kamer eind 2024 informeren over de uitkomst van de werkagenda «Strafrechtketen LVB-proof».

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind